

Prof. Mieczysław Wasilewski
Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie

Recenzja rozprawy oraz dorobku pana dr. Maksymiliana Skorwidera w jego postępowaniu habilitacyjnym na Radzie Wydziału Grafiki i Komunikacji Wizualnej Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu

Dr Maksymilian Skorwider jest absolwentem Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu. Dyplom z wyróżnieniem i tytuł magistra otrzymał w roku 2005 w pracowni litografii prof. Stefana Ficnera. W 2011 r. obronił pracę doktorską w tej samej pracowni. Od tego czasu pozostaje związany z macierzystą uczelnią – obecnie pracując na stanowisku adiunkta w pracowni litografii na Wydziale Grafiki i Komunikacji Wizualnej Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu. Od 2016 pełni funkcję kierownika Katedry Grafiki oraz zasiada w Radzie Programowej Wydziału. Jest także opiekunem Koła Naukowego „Punkt Grafiki”.

Dr Skorwider współtworzy, wraz z Bogusławem Janiszewskim, kolektyw autorski „KATastrofa”. Ponadto, pracując od 2008 roku w duecie z dr. hab. Maciejem Kurakiem realizuje działalność w galeriach i w przestrzeni publicznej pod szyldem „Galeria Niewielka”. Od dekady współpracuje z Fundacją MEA Kultura, realizując projekty graficzne, wydawnictwa i plakaty. Uczestniczy też aktywnie w działalności wystawienniczej w kraju i zagranicą jako artysta oraz kurator.

Szersza publiczność zna dr. Maksymiliana Skorwidera jako Maxa Skorwidera – bezpardonowego rysownika publikującego mocne wizualne komentarze do aktualnej rzeczywistości w mediach społecznościowych (na Facebooku i Instagramie, gdzie ma wiele tysięcy fanów) oraz na łamach wysokonakładowych tygodników, jak np. „Polityka”.

Przedmiotem rozprawy habilitacyjnej jest autoreferat dotyczący wystawy pod tytułem "À Honoré (à jamais) Daumier", zaprezentowanej w Poznaniu w galerii Duża Scena na Uniwersytecie Artystycznym w grudniu 2016 r. Materię tej wystawy stanowi siedemnaście litografii Daumiera zestawionych parami z siedemnastoma litografiami Skorwidera. Kuratorem wystawy był dr Mateusz Bieczyński. Katalog wystawy stanowi załącznik do rozprawy habilitacyjnej – we wstępie do katalogu dr Bieczyński pisze między innymi:

„Max Skorwider w swoich pracach nawiązuje bezpośrednio do dzieł Daumiera i podkreśla uniwersalność oraz aktualność rozwijanych przez niego idei. Zaprezentowane na wystawie prace odsyłają do aspektów współczesnej kultury, takich jak trendy w modzie i sztuce, normy społeczne oraz postęp technologiczny, stanowiąc hołd dla niezwyklej twórczości francuskiego poprzednika, którego przedstawienia sprzed dwóch stuleci nie straciły siły oddziaływania...”

Sam dr Skorwider w swoim autoreferacie również wraca do źródeł koncepcji swojego projektu. Zafascynowany twórczością Daumiera dostrzega możliwość dialogu z dziełami francuskiego mistrza. Okazjonalny zakup kilkunastu litografii francuskiego karykaturzysty przybliżył ten zamiar. W tej samej technice druku płaskiego (i dbając o utrzymanie zbliżonego stylu, który nazywa „kredkowym”) Skorwider realizuje siedemnaście własnych grafik będących metamorfozami oryginałów, wzbogaconymi o elementy współczesności. Prace obu artystów, eksponowane jako dyptyki, nabierają nowych znaczeń:

„Myślę, że dialog z Daumierem stanowił również rodzaj artystycznego manifestu na rzecz sztuki aktywnej, która nie jest jedynie 'sztuką dla sztuki', ale służy aktywizacji społecznej poprzez refleksję i dyskusję. Równoważy krytykę i prowokację, używając obu środków jako narzędzi służących do komentowania istotnych wydarzeń i spraw. (...) Poprzez dialog z Daumierem chciałem również wykazać doniosłość prowadzenia dialogu na polu społecznym, bowiem brak możliwości wymiany zdań

byłby zaprzeczeniem kierunku rozwoju historii idei w kulturze europejskiej.” (s. 19 autoreferatu)

W dysertacji dr Skorwider prowadzi nas poprzez liczne wątki kulturowe, wykładając genezę swojego zamierzenia, ale także dokonuje znakomitej, klarownej i pedagogicznej autorefleksji formalnej, żeby nie powiedzieć – buduje teorię karykatury (rysunku satyrycznego). Nie tylko w duecie z dziełem Francuza tworzy przekonujący kalejdoskop postaci i postaw, łączących przeszłość z teraźniejszością; kalejdoskop zatrważający tym, jak niewiele się zmieniło, a w każdym razie – jak mało zmieniło na lepsze:

„Moje grafiki opierające się na twórczości Honoré Daumiera są w dużej mierze krytyczne w stosunku do naszych czasów. Odnoszą się do ludzkich postaw, do polityki, do obyczajów, zaniku kultury, konsumeryzmu, chciwości, dążenia do bycia doskonałym... Są szeroko pojętą refleksją na temat tego, co działo się kiedyś i dzieje się dziś. Pytanie, które sobie stawiałem, dotyczyło tego, czy współcześnie nadal obowiązują te same schematy? Jak Daumier reagowałby na tę rzeczywistość? Czy stawiałby podobne pytania? Problematyka, do której odnoszę się w swoich pracach – to kwestie społeczne, które mimo upływu lat zachowują swoją świeżość.” (s. 13)

Tę wolność wypowiedzi, niezwykle ważną dla dr. Skorwidera, gwarantuje w przekonaniu habilitanta sięgnięcie po środki ekspresji kojarzone z satyrą. Pisze: *„Za pomocą 'śmiechu' można powiedzieć o obawach, lękach, wyrazić dezaprobatę czy pokazać ludzką kondycję naszych czasów. Tak właśnie postępował Daumier w formułowanych przez siebie artystycznych wypowiedziach.” (s. 10)*

Przedłożona przez niego dysertacja jest niezwykle cenna także z punktu widzenia pedagogicznego, gdyż na praktycznych przykładach analizuje on chwyt i konkretne środki, jakimi operuje satyryk w dobie remixu i postmodernizmu, który zarazem nie ma zamiaru odrzucać dorobku przeszłości w imię "nowego".

Z tego punktu widzenia rozprawa dr. Skorwidera wieńczy, jak sam to określa: „*moje studia nad artystycznymi dialogami*” (s. 18).

Wyodrębnia on takie m.in. środki, jak: „*metoda zestawiania obrazów*”, np. „*zestawienie figury z grafiki Daumiera z fragmentem internetowego 'mema'*” (s. 13); metodę sytuacyjną: „*tym razem łącznikiem pomiędzy pracą Daumiera oraz moją grafiką nie był temat, a podobieństwo sytuacyjne*” (s. 14); „*strategię opartą na zastępowaniu podobnego podobnym*” (s. 14); „*przewrotny tytuł, spinający klamrą wszystkie wymienione znaczenia*” (s.15); „*uwspółcześnienie uzyskane poprzez dodanie atrybutu*” (s. 16); „*ładunek groteski wzmocniony przez kontekst prezentacji, który jest cytatem*” (s. 17); czy „*w niektórych przypadkach [wykorzystanie] autorytetu przeszłości, aby napiętnować zjawiska współczesności*” (s. 17) i wreszcie „*wizualną polemikę z pracą Daumiera*” (s. 18).

Hasła te zyskują dydaktyczny konkret w zestawieniu z załączonymi pracami, co w moim przekonaniu świadczy niezwykle wysoko o zdolnościach i postawie pedagogicznej dr. Skorwidera.

Autoreferat dr. Maksymiliana Skorwidera pokazuje go jako osobę zdolną tyleż do krytyki, jak i do samokrytyki, a co więcej, do samokrytyki niosącej rzadki potencjał rozwoju. Pokazuje, jak ze swojej rzekomej artystycznej niedojrzałości ("niepokorności") uczynił on cnotę, więcej nawet, celne laserowe ostrze, prawdziwy stylus, wyróżniający go, niepowtarzalny styl zarazem kreski, jak i myślenia:

„Krótco po ukończeniu studiów towarzyszyło mi przekonanie, że wiem więcej, i odkrywałem w sobie silne pokłady buntu (które w pewnej mierze towarzyszą mi do dziś). Brak pokory, wynikający częściowo z nikłego doświadczenia zawodowego czy zbyt małej konfrontacji z odbiorcą, stanowił motor dla podejmowania wielu nowych wyzwań. Z czasem zrewidowałem swoją postawę. Nauczyłem się, jak wykorzystywać ową niepokorność, jako rodzaj poetyckiego środka z przekonaniem, że

twórczość artystyczna powinna wywoływać emocje. Negatywne lub pozytywne, ale przede wszystkim powinna w jakiś sposób oddziaływać na osobę z nią konfrontowaną.” (s. 9)

Nie dziwi, że wspomniana rozprawa, przedstawiona w książce zaprojektowanej w sposób godny profesjonalisty wysokiej klasy, opatrzona jest obfitą bibliografią, a prezentacji działalności artystycznej i pedagogicznej habilitanta towarzyszy imponująca lista nagród i wyróżnień.

Maksymilian Skorwider jest artystą niezwykle wszechstronnym i niebywale aktywnym w działaniach na rzecz swojej uczelni oraz na jak najszerzej pojętym polu kultury. Współpracuje z instytucjami artystycznymi w kraju i zagranicą, wśród których wymienić należy: National University of Arts Bucharest, Royal Academy of Fine Arts Antwerp, UMCS Lublin – Wydział Artystyczny, ASP Warszawa, University of Ostrava – Faculty of Arts, Centrum Kultury Zamek w Poznaniu oraz przywoływaną już Fundację MEA Kultura w Warszawie.

Także jego studenci odnoszą znaczne sukcesy zarówno na forach krajowych, jak i międzynarodowych.

Lista nagród i wyróżnień zdobytych przez Maksymiliana Skorwidera jest imponująca. Wymienię tylko niektóre z nich:

I Nagroda w Międzynarodowym Triennale Plakatu "4th Block" w Charkowie (Ukraina), 2009

I Nagroda za plakat "RYZYKO", Centralna Ochrona Pracy, Warszawa 2009

Nagroda Specjalna w konkursie "Polaków Portret Przaśny", Warszawa 2009

Nagroda Specjalna w XIII Biennale Plakatu Polskiego w Katowicach, 2009

I Nagroda w konkursie "Discrimination", Ang Design, Praga (Czechy), 2010

Nagroda II stopnia zbiorowa, Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu, 2012 i 2015

Wyróżnienie Honorowe z okazji wystawy "Warszawa-Warszawka", Muzeum Karykatury w Warszawie, 2013

III miejsce w konkursie na rysunek miesiąca, Muzeum Karykatury w Warszawie, 2014

Wyróżnienie za plakat "CO2", Taiwan International Graphic Design Awards, 2017

Nagroda: Brązowy Medal, "SATYRYKON", Legnica 2017

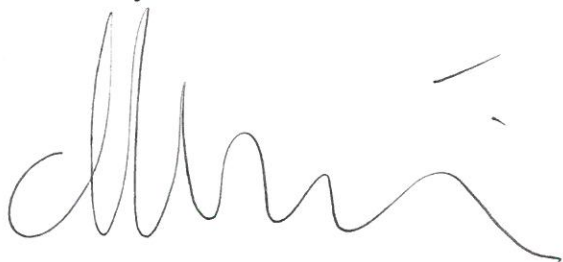
Półfinalista Międzynarodowego Biennale Plakatu w Peru za plakat "Bottleship", 2019

Nagroda Rektora II stopnia, Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu, 2019

Także lista publikacji dorobku artystycznego Maksymiliana Skorwidera w latach 2012-2019 zwraca uwagę na jego aktywną obecność w tej przestrzeni.

Biorąc pod uwagę powyższe, z pełnym przekonaniem wnioskuję o przyznanie stopnia doktora habilitowanego panu Maksymilianowi Skorwiderowi.

Mieczysław Wasilewski

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized, cursive letters that appear to read 'M Wasilewski'.